

Aktualizacja: 26.09.2016, 21:15 Publikacja: 26.09.2016

Marmurową figurkę nagiej kobiety z epoki kamienia odkopano w Turcji

Krzysztof Kowalski

Postać utrwalona w białym marmurze pochodzi sprzed ponad 8 tys. lat. Odkopła ją ekipa z amerykańskiego Uniwersytetu Stanforda, pracami kieruje prof. Ian Hodder. Figurka ma 17 cm wysokości, waży kilogram, przetrwała w znakomitym stanie.

Odkrycia dokonano na słynnym stanowisku Çatal Hüyük na Wyżynie Anatolijskiej, 50 km na południowy wschód od Konya. Rozciąga się tam równina – dziś jest bezleśna, obsiewana zbożem, ale w VII i VI tysiącleciu p.n.e. porastały ją lasy, w których żerowały między innymi dziki, tury, jelenie, leopardy. Przez kilkanaście stuleci istniało tam niezwykle osiedle-miasto, archeolodzy nie ustalili, dlaczego je opuszczono.

WENUS SIEDZĄCA NA TRONIE

Już przed II wojną światową pojawiły się sygnały, że Çatal Hüyük (Podwójne Wzgórze) obfituje w zabytki archeologiczne, ale wykopaliska rozpoczął dopiero w 1951 r. James Mellaart z British Institute of Archeology w Ankarze. Prowadzone tam od tego czasu badania dowodzą, że było to szczególne miejsce, w którym praktykowano kult żeńskiego bóstwa, Wielkiej Matki. Właśnie w Çatal Hüyük odkryto w skrzyni na ziarno zbożowe wyobrażenie tego bóstwa – figurkę nagiej kobiety siedzącej na tronie. Bogini ma ręce wsparte na dwóch leopardach, ukazana jest w momencie, gdy rodzi dziecko.

Teraz temu słynnemu okazowi przybywa „konkurencyjna” figurka kobiety, tym razem w postawie stojącej, także o bardzo bujnych kształtach. Wyrzeźbiona w białym

marmurze postać jest zachowana w idealnym stanie, nie ma na niej śladów uszkodzeń mechanicznych.

Znajdowała się pod podłogą domostwa, umieszczono ją tam celowo. Od ponad 8 tysięcy lat nie dotykały jej ludzkie ręce.

PODZIWIANA I WIELBIONA

Na dokładną interpretację tego znaleziska trzeba będzie nieco poczekać, ale już teraz prof. Jean-Paul Demoule z Uniwersytetu Sorbony w Paryżu jest zdania, że te figurki z końca epoki kamienia (neolityczne) należą do tego samego nurtu co paleolityczne Wenus – z Willendorfu oraz z wielu innych jaskiń z epoki lodowej.

Są to wyobrażenia Bogini Matki, patronującej płodności ludzi, stad i pól. W epoce, w której powstawały jej wyobrażenia, panował matriarchat. Jednak kobiety nie były władczyniami, to było społeczeństwo egalitarne, oparte na równości. Badania składu kości wykazały, że wszyscy jedli tak samo, w Çatal Hüyük nie było osób uprzywilejowanych.

Warto podkreślić, że także w Turcji, w jaskini Direkli, odkopano figurkę kobiety sprzed 16 tys. lat. Prof. Cevdet Merih Ereğ z Uniwersytetu w Ankarze podkreśla, że figurka ta świadczy o wysokim statusie społecznym kobiet w epoce kamienia.

SZTUKA DLA RELIGII

Litewska badaczka prof. Marija Gimbutas wysunęła hipotezę, do której skłaniają się obecnie prawie wszyscy naukowcy zajmujący się epoką kamienia, że figurki nagich kobiet świadczą o istnieniu w pradziejach matriarchalnej religii.

Jej zdaniem w epokach archaicznych nie uprawiano sztuki w dzisiejszym rozumieniu, racją bytu sztuki była religia, przeżycia mistyczne, świat duchów, demonów, mitów, legend. Sztuka dla sztuki nie istniała, archaiczna formacja myślowa wykluczała możliwość zjawiska typu formizmu, sztuka była symboliczna, odwoływała się do wierzeń, wyobrażeń, była łącznikiem pomiędzy światem realnym i nadprzyrodzonym. Właśnie w takim kontekście należy widzieć figurki z Çatal Hüyük.

W pracach badawczych na słynnym tureckim stanowisku brała udział również polska ekspedycja.

– Polscy naukowcy przez osiem lat mieli koncesję na prowadzenie własnych wykopalisk, a następnie przez kolejne dwa lata mogli poświęcić się opracowaniu wyników swojej pracy – podkreśla uczestnik tych badań prof. Lech Czerniak z Uniwersytetu Gdańskiego.

Było to duże wyróżnienie dla polskiej archeologii, gdyż Çatal Hüyük jest jednym z najbardziej prestiżowych stanowisk na świecie, wpisanym w 2012 roku na listę światowego dziedzictwa UNESCO

[© Licencja na publikację](#)

[©.® Wszystkie prawa zastrzeżone](#)

Źródło: Rzeczpospolita